

Continuüm van zorg: fase 3 (basisonderwijs)

Inhoud

1	Wat is fase 3?	2
2	Wanneer wordt een IAC-verslag opgemaakt?	2
3	Leerlingen met een IAC in het gewoon onderwijs	3
3.1	Wat is een IAC?	3
3.2	Inschrijven met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs of bij een wijzigende nood aan aanpassingen.....	4
3.3	Een IAC in het gewoon basisonderwijs vormgeven	5
3.3.1	Vertrek steeds van het gemeenschappelijk curriculum (GC)	5
3.3.2	In verbindende samenwerking.....	6
3.3.3	Werk handelingsplanmatig.....	8
3.3.4	Maak een zorgplan IAC op.....	8
3.4	Evaluatie en studiebekrachtiging voor een leerling met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs.....	9
3.5	Toekomstperspectief van leerlingen met een IAC-verslag in het gewoon basisonderwijs	10
4	Leersteun vanuit het leersteunmodel	11
5	Buitengewoon basisonderwijs	11
5.1	Structuur	11
5.2	Handelingsplanmatig werken en IAC in het buitengewoon onderwijs	12
5.3	Evaluatie en studiebekrachtiging in het buitengewoon onderwijs	12
6	Instrumenten/bronnen	13

1 Wat is fase 3?

We spreken over fase 3 als een leerling over een IAC-verslag beschikt. Op dat moment hebben ouders de keuze om voor hun kind studievoortgang te vragen binnen het gewoon onderwijs met een individueel aangepast curriculum (IAC) of om de overstap te maken naar het buitengewoon onderwijs. Wanneer een leerling over een IAC-verslag beschikt, dan wordt van de school gewoon onderwijs verwacht dat zij het engagement opneemt om een IAC te realiseren, volgens de [visie van de katholieke dialogeschool](#).

2 Wanneer wordt een IAC-verslag opgemaakt?

Vooraleer een IAC-verslag wordt opgemaakt, heb je als schoolteam al een hele weg afgelegd. Denk maar aan de voorafgaande fasen van [brede basiszorg](#), [verhoogde zorg](#) en [uitbreiding van zorg](#). Bij de realisatie van het zorgbeleid, had je er aandacht voor dat er

- maximaal ingezet werd op het realiseren van het GC;
- handelingsgericht en flexibel werd omgegaan met dat GC;
- waar nodig redelijke aanpassingen voorzien werden binnen het GC.

Het kan zijn dat het zorgaanbod van je school en de eventuele ondersteuning door externen, geen afdoend antwoord bieden op de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van de leerling. Bij het leren en participeren botsen deze leerling en deze school op [barrières](#). Het kan zijn dat de aanpassingen die nodig zijn opdat de leerling het gemeenschappelijk curriculum (GC) kan volgen en die tegemoetkomen aan de ondersteuningsvraag van de leerling, disproportioneel of onvoldoende zijn.¹ In dat geval heeft de leerling nood aan een IAC.

De overstap naar een IAC is eerder een uitzondering en een weloverwogen beslissing, in overleg met alle betrokkenen. Het CLB heeft hierin de regie. In de regelgeving is het beschikken over een IAC-verslag een voorwaarde voor een IAC. In de onderwijspraktijk is er echter geen breuklijn tussen de fase van uitbreiding van zorg (fase 2 van het zorgcontinuüm) en een IAC (fase 3 van het zorgcontinuüm). Voor het schoolteam betekent het dat het gaat om een ver doorgedreven vorm van differentiatie die verder bouwt op de vorige fasen van het zorgcontinuüm. Eens een leerling een IAC volgt, verdwijnt in principe wel het perspectief op het behalen van het [getuigschrift basisonderwijs](#).

Het CLB stelt een IAC-verslag op voor een leerling als blijkt dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen die nodig zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum (GC) te blijven meenemen, disproportioneel of onvoldoende zijn. De leerling die beschikt over een IAC-verslag, kan een IAC volgen in het gewoon onderwijs of zich inschrijven in het buitengewoon onderwijs. Een IAC-verslag in het basisonderwijs vermeldt steeds een type van het buitengewoon onderwijs, ook als de leerling geen schoolloopt in het buitengewoon onderwijs. De beslissing om te kiezen voor een IAC in het gewoon onderwijs of in het buitengewoon onderwijs ligt bij de ouders en de leerling.

---

¹ [Decreet basisonderwijs Art.15 § 1](#)

3 Leerlingen met een IAC in het gewoon onderwijs

3.1 Wat is een IAC?

De regelgever omschrijft in het [decreet basisonderwijs \(art.46\)](#) een IAC als volgt:

§1. Voor elke leerling met een IAC-verslag wordt, zowel in het gewoon als in het buitengewoon onderwijs, een individueel aangepast curriculum opgemaakt door de klassenraad in afstemming met de leerling tenzij dat niet mogelijk is, met de ouders, in voorkomend geval de leerondersteuner en waar nodig de CLB-medewerker en andere externe ondersteuners.

§2. Het individueel aangepast curriculum bevat, met inachtneming van de door de Vlaamse Regering opgelegde of gelijkwaardig verklaarde eindtermen of ontwikkelingsdoelen, de doelen die nagestreefd zullen worden, volgens de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van de leerling. Het individueel aangepast curriculum krijgt vorm op basis van een cyclisch proces van handelingsplanmatig werken.

De klassenraad vertrekt voor de selectie van de doelen van de eindtermen en van de ontwikkelingsdoelen van het buitengewoon onderwijs. De doelen worden door de klassenraad bij de leerling nagestreefd met het oog op de maximale ontplooiing van en leerwinst bij de leerling en met het oog op een zo volwaardig mogelijke participatie aan het klas- en schoolgebeuren en maatschappelijke participatie zoals andere leeftijdsgenoten. Scholen voor buitengewoon onderwijs werken actief aan de mogelijkheid tot terugkeer naar het gewoon onderwijs.

§3. In het individueel aangepast curriculum opgenomen doelen met betrekking tot godsdienst, niet-confessionele zedenleer of cultuurbeschouwing zijn gebaseerd op de overeenkomstige leerplannen en zijn in overeenstemming met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder.

§4. Het individueel aangepast curriculum bepaalt hoe de doelen gerealiseerd zullen worden en hoe sociale, psychologische, orthopedagogische, medische of paramedische hulpverlening in het onderwijsaanbod wordt geïntegreerd. Daarbij wordt gebruikgemaakt van het netwerk en de ondersteunende partners die betrokken zijn naargelang de onderwijscontext waarin de leerling schoolloopt.

§5. Alle betrokkenen werken samen om een optimaal leer- en ontwikkelingstraject voor de leerling te garanderen. De school is verantwoordelijk voor de opvolging, evaluatie en bijsturing van het traject en coördineert de afstemming tussen alle betrokken partners.

Een leerling die beschikt over een IAC-verslag en ervoor kiest om studievoortgang te maken in het gewoon onderwijs, volgt een IAC. Elk IAC-verslag (behalve type 5), laat toe te kiezen voor een IAC in het gewoon onderwijs.

Een IAC beoogt steeds een relatie met het gemeenschappelijk curriculum. ZiLL biedt hierbij kansen om te differentiëren volgens ontwikkelingsleeftijd. Deze ontwikkelingsgerichte aanpak garandeert meer mogelijkheden om zo dicht mogelijk aan te sluiten bij het gemeenschappelijk curriculum.

Voorbeeld

Marthe heeft een verstandelijke beperking en heeft een IAC-verslag type 2. De ouders van Marthe kiezen bewust voor een IAC in het gewoon onderwijs.

Marthe zit in het 5de leerjaar. In overleg met de leerkracht, de zorgcoördinator, de ouders, de leerondersteuner, de CLB-medewerker en de logopedist van het revalidatiecentrum worden voor Marthe aangepaste doelen geformuleerd. Deze sluiten zoveel als mogelijk aan bij deze van de klasgroep. Voor Frans bijvoorbeeld oefent Marthe samen met klasgenoten de nieuwe woorden. De leerkracht laat haar tijdens de klassikale oefeningen deze woorden inbrengen. Marthe mag hierbij altijd haar hulpkaartjes gebruiken om de (prentjes van de) woordjes te tonen. Op die manier lukt het voor Marthe om te participeren aan de lessen Frans.

- Meer weten over hoe we een IAC in het zorgcontinuüm situeren: beluister de [podcast](#).
- Laat je inspireren door verhalen van ouders over inclusieve trajecten: beluister de [podcastreeks 'Ouders voor Inclusie vertelt'](#).

3.2 Inschrijven met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs of bij een wijzigende nood aan aanpassingen

De ouders en de leerling die beschikt over een IAC-verslag, stellen een vraag voor een IAC.

Er zijn twee situaties waarin je als school deze vraag kan krijgen. In beide situaties is het van belang om de leerondersteuner van meet af aan mee te nemen, bij de afweging van de redelijkheid van de aanpassingen. Dit impliceert dat ondersteuning wordt opgestart zodra de school kennis heeft over het IAC-verslag.

- De leerling **heeft een IAC-verslag** en bezorgt dit aan de school bij de vraag tot inschrijving. De school schrijft in onder ontbindende voorwaarde. Vervolgens organiseert de school een overleg met de ouders (waar mogelijk met de leerling), de klassenraad, eventueel de leerondersteuner(s) en het CLB over de aanpassingen die nodig zijn om de leerling mee te nemen in hetzij het GC (waarbij het CLB het IAC-verslag opheft en eventueel een GC-verslag opmaakt, zie fase 2), hetzij in een IAC. Als de aanpassingen redelijk zijn, wordt de leerling definitief ingeschreven. Als de aanpassingen disproportioneel of onvoldoende zijn voor een IAC, motiveert de school dit volgens de geijkte procedure. De inschrijving wordt ontbonden op het moment dat deze leerling in een andere school is ingeschreven en uiterlijk 1 maand, vakantieperioden niet inbegrepen, na de kennisgeving van de bevestiging van de disproportionaliteit. De school kan ook kiezen om te ontbinden op het einde van het huidige schooljaar of op het einde van het daaropvolgende schooljaar.²
- De leerling **krijgt een IAC-verslag** tijdens zijn schoolloopbaan of de leerling die al een IAC volgt in de school en voor wie de nood aan aanpassingen sterk wijzigt, **krijgt een nieuw IAC-verslag of een aangepast IAC-verslag**. In beide situaties spreken we over 'een wijzigende nood aan aanpassingen'. De school gaat over tot de afweging van de redelijkheid van de aanpassingen om de leerling (verder) studievoortgang te laten maken binnen een IAC. De school kan met de leerling verder op weg op basis van een (aangepast) IAC of de school kan de inschrijving van de leerling op het einde van het huidige schooljaar of op het einde van het daaropvolgende schooljaar

² [Decreet basisonderwijs Art.37/11 § 2](#)

ontbinden mits motivering, volgens de geijkte procedure.³ De leerling heeft het recht om tot het einde van het schooljaar op school te blijven. De leerling kan ook (onmiddellijk) de overstap maken naar het buitengewoon onderwijs of kan zich onder ontbindende voorwaarde inschrijven in een andere school voor gewoon basisonderwijs. Het schoolteam bespreekt met de ouders, de leerling en het CLB de verschillende mogelijkheden en ondersteunt het keuzeproces.

Als voor een leerling al een beroep wordt gedaan op een leerondersteuner van het leersteuncentrum waarbij de school is aangesloten, dan betrek je deze best bij het overleg. Is er nog geen leerondersteuning, dan meld je de leerling aan bij het leersteuncentrum.

- Meer informatie over inschrijvingsprocedures voor leerlingen met een IAC-verslag en een wijzigende nood aan aanpassingen, vind je op de PRO.-pagina [Inschrijven onder ontbindende voorwaarde](#) of op het [schematisch overzicht](#).
- De infofiches [Redelijke aanpassingen](#) en [Afweging disproportionaliteit](#) kunnen een handige tool zijn bij de procedure van inschrijven onder ontbindende voorwaarde.

3.3 Een IAC in het gewoon basisonderwijs vormgeven

We streven naar kwaliteitsvol onderwijs voor alle leerlingen, ook voor leerlingen met een IAC. We focussen daarbij op de volgende vier uitgangspunten:

- vertrek steeds van het GC;
- doe dit in verbindende samenwerking;
- werk handelingsplanmatig;
- maak een plan dat de praktijk ondersteunt.

Het individueel aangepast curriculum krijgt vorm op basis van een cyclisch proces van handelingsplanmatig werken, een manier van werken die bestaat uit een beginsituatiebepaling, doelenselectie, voorbereiding, uitvoering en evaluatie⁴.

3.3.1 Vertrek steeds van het gemeenschappelijk curriculum (GC)

Het realiseren van een IAC neemt als vertrekpunt steeds het GC (leerplan [Zin in leren! Zin in leven!](#)) en het leren van de klasgroep. Dat wil zeggen dat je voor een IAC altijd een relatie beoogt met dat GC. Het doel is om de leerlingen maximaal tot leren te laten komen. Je benadert bij een IAC elke leerling vanuit een ontwikkelingsgericht perspectief. Daarbij ga je uit van de mogelijkheden van leerlingen en wat alle leerlingen in de klas bindt ondanks de verschillen. Je laat los wat (nog) niet lukt en kijkt naar wat er wel kan. Het GC hanteer je als streefdoel voor leerlingen met een IAC. De lat ligt ook hoog voor die leerlingen. Wanneer vastgesteld wordt dat de leerling aansluit bij het GC, voldoet de leerling niet meer aan de voorwaarden van een IAC-verslag. Het IAC-verslag moet dan worden opgeheven door CLB.

³ [Decreet basisonderwijs Art.37/11 § 3](#)

⁴ Omzendbrief [BaO/2007/02 2. IAC-verslag dat toegang geeft tot een individueel aangepast curriculum](#)

Voorbeeld

Sinds de eerste kleuterklas volgt Marthe samen met haar klasgenoten de lessen. Nu zitten ze in het vijfde leerjaar. Marthe volgt door haar verstandelijke beperking het gemeenschappelijk curriculum van de klas niet volledig mee. Onder andere voor wiskunde zijn er doelen op maat geformuleerd.

- Als de klasgenoten oefenen om natuurlijke getallen tot 100 000 000 te ordenen en op een getallenlijn te plaatsen (WDgk3 referentieleeftijd 10-12)), oefent Marthe het ordenen van natuurlijke getallen tot 20 en het plaatsen op een getallenlijn tot 20. (WDgk3 referentieleeftijd 6-7). Ze doet dit in een aangepaste werkbundel.

- Als de klasgenoten oefenen op het uitvoeren van delingen waarbij ze het deeltal splitsen en verdelen (WDrv4 delen natuurlijke getallen), maakt Marthe deze oefeningen met de zakrekenmachine. Voor haar is het doel de toetsen van de zakrekenmachine correct te leren gebruiken om natuurlijke getallen in te tikken en bewerkingen correct uit te voeren (WDrv3). Ze oefent dit met dezelfde oefeningen als haar klasgenoten.

Het realiseren van een IAC biedt nieuwe perspectieven voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het plaatst schoolteams voor nieuwe uitdagingen. Elk IAC is maatwerk, vraagt creativiteit en 'out of the box'-denken. Het uitwerken van een IAC impliceert vernieuwingsprocessen, processen die gekenmerkt worden door zoeken en groeigericht handelen in situaties waarbij de te verwachten leeruitkomst geen vaststaand gegeven is. Hét IAC bestaat niet, elk IAC is specifiek en op maat: voor deze leerling, met deze mogelijkheden, in deze context en met dit toekomstperspectief. Sommige IAC zullen erg nauw aansluiten bij het GC, andere zullen daar verder vanaf staan.

3.3.2 In verbindende samenwerking

Een IAC realiseer je niet alleen. Verschillende betrokkenen spelen een rol in het traject. Vanzelfsprekend zijn dit de [ouders](#), de school, het CLB, het leersteuncentrum, en eventueel de pedagogische begeleiding. Er zijn ook vaak andere partners zoals thuisbegeleiding, buitenschoolse hulpverlening, multifunctioneel centrum, revalidatiecentrum ... Het is dus nodig om het ruime netwerk rondom de leerling in kaart te brengen.

Als school behoud je de regie om het IAC te realiseren. Je hebt de regie over het totale leerproces van elke leerling. Je bent verantwoordelijk voor de coördinatie van en de afstemming met de partners die betrokken zijn of voor aanvullende vormen van ondersteuning die aan de leerling worden geboden in functie van een kwaliteitsvol traject voor de leerling. Het CLB heeft een draaischijffunctie: ze verwijzen leerlingen en hun ouders gericht door naar externe diensten voor bijkomende ondersteuning, begeleiding en/of onderzoek. Het leersteuncentrum geeft elk leersteuntraject vorm met betrokkenheid van de school, de leerling tenzij dat niet mogelijk is, en de ouders. De school en het leersteuncentrum betrekken het CLB waar nodig.

Een IAC-traject vraagt regelmatig [overleg met alle partijen](#). Dialoog over noodzakelijkheid, wenselijkheid en haalbaarheid van het IAC-traject maakt hier essentieel deel van uit. Samen wordt bepaald wie wat zal doen en hoe dat in de praktijk zal omgezet worden. Het kan alleen maar slagen in verbindende samenwerking, die vertrekt vanuit een gezamenlijk perspectief en doelgerichtheid, met het oog op leren en participeren. Elke partij doet een inbreng vanuit zijn rol. Alle relevante informatie wordt met alle betrokkenen gedeeld (rekening houdend met de privacy). Onderwijsprofessionals en ouders (en waar mogelijk de leerling) als [ervaringsdeskundigen](#) zijn daarbij evenwaardig.

Verbindende samenwerking vraagt een engagement⁵ van alle partijen om in alle omstandigheden in te zetten op deze verbinding, ook wanneer die onder druk komt te staan. Het is erg belangrijk om de blik ruim genoeg te houden. Je hebt niet alleen oog voor de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van de leerling, maar ook voor de ondersteuningsbehoeften van de leraar en de ouders. In fase 2 (3.2.2.) belichtten we in dat kader al het aspect professionalisering van leraar/zorgteam naast de initiatieven voor individuele hulp. In fase 3 kent dat een verdere continuering (of opstart).

Voorbeeld

Jack is 4 jaar en start in de kleuterklas. Ten gevolge van een neurologische aandoening heeft Jack een verhoogde spanning en stijfheid van de spieren, verminderde kracht, weerstand bij bewegen en vaak niet gecontroleerde spiersamentrekkingen ter hoogte van de linkerarm en het linkerbeen. Het beïnvloedt zijn algemene ontwikkelingskansen en zorgt voor specifieke uitdagingen bij de ontwikkeling en de stimulering van de fijne en grove motoriek. Al vroeg werd Jack in het gezin en in de kinderopvang geholpen vanuit een dienst vroegbegeleiding. Ook op school is er nood aan ondersteuning. Een CLB-medewerker heeft een IAC-verslag type 4 geschreven, waardoor de school een beroep kan doen op een leerondersteuner vanuit het leersteuncentrum.

De GIO-begeleider⁶ komt erbij bij de overgang van de kinderopvang naar de school. Zij heeft een goed zicht op de verschillende behandelingen (kine, logo, medicatie ...) die voor Jack zijn ingezet. Zij geeft aan het schoolteam en aan de leerondersteuner alle bruikbare adviezen en ondersteuningstools door die in het verleden al werden ingezet en zet het team op weg in de zoektocht naar aanpassingen op school: gewoon waar kan, aangepast waar nodig. De focus wordt gelegd op mogelijkheden en kansen.

De GIO-begeleider is een enorme hulp bij de overgang naar de school. De leerkracht, de zorgcoördinator en de leerondersteuner krijgen heel wat inzichten. In het leerlingvolgsysteem wordt het luik 'bewegen' heel expliciet ingevuld. Er is aandacht voor veiligheid, houdingsconditie, aangepaste leerstrategieën, zelfredzaamheid ...

We zetten in op de realisatie van verbindende samenwerking. Een sterke methodiek hiervoor is *Communities of Practice* (COP). COP erkent het belang van de ervaringsdeskundigheid van ouders en leerlingen naast professionele deskundigheid. Het gaat uit van een partnerschapsmodel in plaats van een expertmodel en zet in op regelmatig overleg tussen alle partijen. Praktijkvragen en het komen tot concrete acties staan voorop (dése leerling, in déze klas, met déze leerkracht en die ondersteuning).

---

⁵ De school maakt met de ouders afspraken over onder andere individuele leerlingenbegeleiding. Ze doet dit via [de engagementsverklaring](#) die deel uitmaakt van het schoolreglement. Ze is bedoeld om de ouderbetrokkenheid bij de school te vergroten. Het gaat om wederzijdse afspraken.

⁶ Globale individuele ondersteuning (GIO) is vanuit de sector welzijn een laagdrempelige en snel inzetbare rechtstreekse toegankelijke hulp voor kinderen met een (vermoeden van) handicap die starten in de kleuterklas of het eerste leerjaar in een school voor gewoon onderwijs. GIO wil die overgangsmomenten, al dan niet intensief, ondersteunen en is beperkt in duur.

Meer informatie over COP:

- in de samenvatting van het doctoraat:
  - [Kathleen Mortier, 'Het creëren van ondersteuning voor kinderen met een beperking in klassen van het reguliere onderwijs: van een expertmodel naar een partnerschapsmodel'](#)
- in de artikels:
  - [Communities of practice, verbindend samenwerken om inclusief onderwijs te realiseren;](#)
  - [Verbindend samenwerken aan geïntegreerde zorg. Lessen uit het nascholingsproject VeSperAnZa.](#)

Meer informatie over verbindende samenwerking met ouders:

- ['Welke ouder zit er voor mij?'](#). Beluister de [podcast](#) van Prof. Elisabeth De Schauwer over de verschillende metaforen die van toepassing zijn op de posities van ouders met een kind/jongere in een inclusietraject.
-

3.3.3 Werk handelingsplanmatig

Met het decreet leersteun wordt het begrip handelingsplanmatig werken (HPW) geïntroduceerd voor alle leerlingen met een IAC-verslag in het gewoon en buitengewoon onderwijs. Het HPW is een cyclisch proces en bevat 5 fasen:

- beginsituatiebepaling
- doelenselectie
- voorbereiding
- uitvoering
- evaluatie.

De beginsituatiebepaling bouwt verder op de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van de leerling in de fase van verhoogde zorg en de fase van uitbreiding van zorg. Voor leerlingen met een IAC-verslag die starten in een nieuwe school voor gewoon of buitengewoon onderwijs start de beginsituatiebepaling op basis van het IAC-verslag of een reeds bestaand IAC.

Meer informatie over [handelingsplanmatig werken](#) binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen

---

3.3.4 Maak een zorgplan IAC op

Leerlingen met een IAC hebben uitgesproken onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften. Je organiseert hun onderwijstraject zo dat zij tot maximale ontwikkeling van hun mogelijkheden komen, zowel binnen de persoons- als cultuurgebonden ontwikkelvelden van ZiLL. Het leren en participeren staan centraal.

Leerlingen met een IAC-verslag hebben recht op een kwaliteitsvolle, planmatige aanpak. Het IAC vormgeven, gebeurt op basis van een cyclisch proces van handelingsplanmatig werken. Een synthese

van elke fase wordt opgenomen in het zorgplan IAC, wat verder bouwt op het [zorgplan](#) dat je als school al gebruikt.

Het opmaken van een zorgplan IAC kadert binnen het zorgbeleid van de school. Een zorgplan IAC bevat de 5 fasen van handelingsplanmatig werken. Hierin beschrijf je:

- de doelen die zullen nagestreefd worden, gebaseerd op het gemeenschappelijk curriculum, rekening houdend met de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van de leerling;
- informatie over hoe eventueel sociale, psychologische, orthopedagogische, medische of paramedische hulpverlening in het onderwijsaanbod wordt geïntegreerd.

Hoe uitgebreid dat zorgplan IAC moet uitgewerkt worden en hoe frequent het aangepast moet worden, varieert. Voor IAC die nauw aansluiten bij het GC, kan dat bijvoorbeeld eerder beperkt zijn. Voor IAC die een stukje verder afstaan van het GC, ligt de frequentie om het aan te passen hoger. Het is dus heel dynamisch. We pleiten voor een sober plan dat de dagelijkse praktijk ondersteunt. Dit zorgplan IAC is terug te vinden in [het leerlingdossier](#).

Het is eigen aan IAC dat ze meer overleg vragen. Uiteraard wordt [handelingsgericht samengewerkt](#) en streef je naar beslissingen waar alle betrokkenen achter staan, in de eerste plaats de ouders en waar mogelijk ook de leerling. Aangezien IAC maatwerk zijn, zijn ook de zorgplannen IAC voor leerlingen met een IAC-verslag maatwerk. Het systematisch opvolgen van alle leerlingen, ook leerlingen met een IAC, behoort tot de regie van de school. Voor de opmaak en de uitvoering van het zorgplan IAC werk je samen met een leerondersteuner of een IAC-aanspreekpunt van het leersteuncentrum waarbij je school is aangesloten.

Bij het opmaken van het zorgplan IAC zoeken we een antwoord op de volgende vragen:

- Wat moeten de klasgenoten kennen en kunnen, wat is het doel van de les?
- Hoe kan de leerling participeren en hoe kunnen we de leerling uitdagen om te leren?
- Welke aanpassingen en/of (leer-)ondersteuning heeft de leerling hierbij nodig?

3.4 Evaluatie en studiebekrachtiging voor een leerling met een IAC-verslag in het gewoon onderwijs

Voor leerlingen met een IAC-verslag die een IAC volgen in het gewoon basisonderwijs, zijn individuele doelen geselecteerd. Daarbij streef je ernaar om zo dicht mogelijk bij het GC aan te sluiten, met het oog op maximaal leerrendement ook voor deze leerlingen. Het kan een meerwaarde zijn om:

- de maatregelen te noteren die binnen het zorgcontinuüm werden genomen, met extra aandacht voor de dispenserende maatregelen;
- aanknopingspunten te formuleren voor het vervolgtraject in functie van het toekomstperspectief van de leerling;
- de bereikte doelen van het basisonderwijs te noteren in een afzonderlijk document waarbij men de link legt met het GC en om zicht te krijgen op de studievoortgang.

In principe ontvangen leerlingen met een IAC-verslag die een IAC volgen geen getuigschrift basisonderwijs. De leerlingen ontvangen:

- [een schriftelijke motivering](#) waarom de leerling het getuigschrift basisonderwijs niet behaalt, met inbegrip van bijzondere aandachtspunten voor de verdere schoolloopbaan;
- een verklaring met vermelding van het aantal en soort gevolgde schooljaren lager onderwijs.

Het behalen van een gewone certificering staat dus niet voorop, maar is ook niet uitgesloten. Voor sommige leerlingen met een IAC kan het betekenen dat zij **uitzonderlijk** op het einde van het gewoon lager onderwijs in aanmerking komen voor een getuigschrift basisonderwijs. De klassenraad beslist autonoom op grond van alle beschikbare informatie. Hij kijkt bij de toekenning van het getuigschrift basisonderwijs naar het totaalbeeld van het kind. Het gaat dus noch om een verenging tot enkele leergebieden, noch om een ‘afvinken’ van alle leerplandoelen. De onderwijsinspectie houdt tijdens een doorlichting toezicht op deze (verruimde) bevoegdheid van de klassenraad voor leerlingen met een IAC-verslag.

Scholen kunnen zich laten ondersteunen door de pedagogische begeleiding bij vragen over de gelijkwaardigheid van doelen.

Meer informatie vind je op de PRO.-pagina [Leerlingen evalueren in het basisonderwijs](#).

3.5 Toekomstperspectief van leerlingen met een IAC-verslag in het gewoon basisonderwijs

Bij de start van een IAC worden doelen bepaald in functie van een toekomstperspectief dichtbij (Wat volgend schooljaar?) en verder af (Wat met vervolgonderwijs?). Hoe zien de ouders de toekomst van hun kind? Wat vindt de klassenraad? Belangrijk is hier om de blik heel erg breed te houden, wees hierbij waakzaam voor zelfvervullende voorspellingen (self fulfilling prophecy). Bijv. Kan de leerling voor het vervolgonderwijs aansluiten bij een GC in het secundair onderwijs?

De zorgregie van de school start vanuit een onderzoekende houding naar interesses en sterktes van de leerling en hoe deze beschermende factoren in functie van de doelen voor de leerling richting kunnen geven aan het IAC. Het doel is groeikansen creëren die de totale ontwikkeling van de leerling ten goede komen en hem versterken om zich te ontplooiën tot een zo zelfstandig mogelijke volwassene.

Naarmate de leerling ouder wordt, zullen de doelen van het IAC-plan meer specifiek geformuleerd worden in functie van een toekomstperspectief binnen een inclusieve samenleving. Dit komt uiteraard explicieter aan bod in de schoolloopbaanbegeleiding in het secundair onderwijs.

Voorbeeld

De ouders van Marthe maakten bewust een keuze voor een IAC in de gewone kleuterschool. Zij hadden voor Marthe op dat moment het perspectief dat zij later in de gewone maatschappij een rol zou kunnen opnemen (toekomstperspectief veraf).

Bij de overstap naar het 1ste leerjaar kiezen de ouders voor de gewone lagere school. Ze willen Marthe alle kansen willen geven om met haar leeftijdsgenootjes te leren lezen, schrijven, rekenen op haar niveau. Zij willen ook dat hun dochter samen met haar broers en zussen naar dezelfde school gaat (toekomstperspectief dichtbij).

Als Marthe de overstap maakt naar het secundair onderwijs, kiezen de ouders opnieuw heel bewust voor een gewone secundaire school waar Marthe verder kan groeien, samen met de klasgenoten met een ‘normale’ ontwikkeling (toekomstperspectief dichtbij). Ze willen dat Marthe in het beroepsonderwijs vaardigheden leert die haar in staat stellen om een rol op te nemen in een gewone arbeidssetting (woonzorgcentrum, kleuterschool, kindercrèche ...) (toekomstperspectief veraf).

4 Leersteun vanuit het leersteunmodel

Elke leerling die beschikt over een IAC-verslag, heeft recht op leerondersteuning vanuit het leersteuncentrum waarbij de school is aangesloten. Dat recht start op dag één van de lesbijwoning, ook al gaat het op dat moment om een inschrijving onder ontbindende voorwaarde. Een afweging van de redelijkheid van aanpassingen kan immers niet gemaakt worden als er geen of onvoldoende zicht is op de mogelijke leerondersteuning. De gewone school stelt in samenspraak met de ouders een leersteenvraag aan het leersteuncentrum waarbij de school is aangesloten.

Een leersteuncentrum heeft de opdracht om de school leersteun te bieden op basis van de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften van de leerling, de leerkracht en het schoolteam met een maximaal effect op de klasvloer. De leersteun krijgt vorm op basis van een proces van handelingsplanmatig werken en vanuit een handelingsgerichte samenwerking tussen minstens de leerondersteuner, de leerkracht, de leerling, de ouders en het schoolteam. Verschillende vormen van expertise, met name onderwijskundige, handicapspecifieke en inclusie-expertise zowel als expertise op het vlak van coaching worden daarvoor ingezet.

Ondersteuning voor de leerling met een IAC-verslag wordt in samenspraak met alle partners georganiseerd. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid om te blijven zoeken naar mogelijkheden.

De tool ‘organisatiekwadrant’ helpt om de nood aan ondersteuning en aanpassingen in kaart te brengen.

---

5 Buitengewoon basisonderwijs

5.1 Structuur

Leerlingen met een IAC-verslag kunnen kiezen voor een IAC in het gewoon onderwijs of voor een overstap naar het buitengewoon onderwijs. Daarom nemen we hier de basisinformatie rond het buitengewoon onderwijs (buo) op. Het buo wordt ingericht voor kinderen en jongeren die, tijdelijk of permanent, nood hebben aan een specifieke, orthodidactische setting. Meer informatie kun je vinden op onze [website](#). We onderscheiden de volgende types van buitengewoon onderwijs:

- Type basisaanbod: voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften voor wie het gemeenschappelijk curriculum met redelijke aanpassingen niet haalbaar is in een school voor gewoon onderwijs.
- Type 2: voor leerlingen met een verstandelijke beperking.
- Type 3: voor leerlingen met een emotionele of gedragsstoornis, maar zonder verstandelijke beperking.
- Type 4: voor leerlingen met een motorische beperking.
- Type 5: voor leerlingen in een ziekenhuis, een preventorium of een residentiële setting.
- Type 6: voor leerlingen met een visuele beperking.
- Type 7: voor leerlingen met een auditieve beperking of een spraak- of taalstoornis.
- Type 9: voor leerlingen met een autismespectrumstoornis, maar zonder verstandelijke beperking.

In het decreet leersteun wordt sterk de nadruk gelegd op de terugkeer naar het gewoon onderwijs, waarbij zowel de mogelijkheden voor het volgen van een GC als voor het volgen van een IAC dienen bekeken te worden. Van scholen voor buitengewoon onderwijs wordt verwacht dat ze actief werken

aan de mogelijkheid tot terugkeer naar het gewoon onderwijs. Ook scholen voor buitengewoon onderwijs werken voortaan met individueel aangepaste curricula (IAC) die worden opgesteld op basis van het cyclisch proces van handelingsplanmatig werken.

5.2 Handelingsplanmatig werken en IAC in het buitengewoon onderwijs

Het buitengewoon onderwijs heeft als opdracht om vanuit de specifieke noden van elke leerling te werken aan het ontwikkelen in leren en leven. Om dit proces kwaliteitsvol te laten verlopen, wordt gewerkt vanuit het cyclisch proces van handelingsplanmatig werken.

Handelingsplanmatig werken is een manier van werken waarbij een cyclisch proces wordt gehanteerd dat bestaat uit een beginsituatiebepaling, doelselectie, voorbereiding, uitvoering en evaluatie. Deze 5 fasen hebben constant een invloed op elkaar.

In de **beginsituatie** draait alles om brede beeldvorming: een goed zicht krijgen op de leerling en zijn ontwikkeling. Een goede beeldvorming leidt tot het formuleren van de onderwijsbehoeften, ondersteuningsbehoeften en opvoedingsbehoeften. Er wordt rekening gehouden met omgevings- en persoonskenmerken. Daarbij is er aandacht voor de leerinhouden, voor belemmerende en bevorderende factoren en voor de competenties en talenten. De beeldvorming helpt om de zone van de naaste ontwikkeling te bepalen. Dat is de opstap naar een selectie van specifieke doelen.

In de **doelenfase** worden focusdoelen geselecteerd in functie van het ontwikkelingsperspectief, aansluitend bij de onderwijsbehoeften, ondersteuningsbehoeften en opvoedingsbehoeften. Scholen buitengewoon onderwijs krijgen de verantwoordelijkheid om voor de leerling zelf uit de lijsten ontwikkelingsdoelen te selecteren of om eindtermen of doelen uit een gevalideerd doelenkader zoals *Zin in leven! Zin in leren!* als ontwikkelingsdoelen over te nemen. De school verbindt er zich toe om de doelen die ze selecteren voor de leerling na te streven⁷.

In de **voorbereidingsfase** overlegt het team over de werkvormen en de organisatie die het best helpen om de vooropgestelde doelen bij een bepaalde groep of leerling na te streven. De aanwezige expertise van diverse disciplines, zoals bv. logopedisten, kinesisten, orthopedagogen, sociaal verpleegkundigen ... binnen het team wordt hierbij benut. Er wordt afgesproken wie wat doet, waar en wanneer, met welke strategieën, met welke werkvormen en organisatie.

Tijdens de **uitvoeringsfase** wordt uitgevoerd wat interdisciplinair is vastgelegd.

Tenslotte worden de vooropgestelde doelen in de **evaluatiefase** geëvalueerd. Deze fase omvat de observatie, het evalueren van proces en producten en de communicatie met de leerling en de ouders. Er wordt vastgesteld welk effect er is op de ontwikkeling van de leerling. De efficiëntie van de vooropgestelde strategieën, werkvormen en organisatie wordt geëvalueerd. De leraar reflecteert op het eigen handelen binnen het totaal cyclisch proces van handelingsplanmatig werken. Op die manier wordt de evaluatie de start van een nieuwe cyclus. Het levert data op voor een nieuwe beginsituatie.

5.3 Evaluatie en studiebekrachtiging in het buitengewoon onderwijs

De klassenraad van het buitengewoon onderwijs en het CLB evalueren regelmatig of de leerling mits redelijke aanpassingen toch niet het GC of een IAC kan volgen in het gewoon onderwijs. Is dat het geval dan zet de school buo in op een warme overdracht naar het gewoon onderwijs. Als een overstap

---

⁷ [Curriculum buitengewoon basisonderwijs](#)

naar het gewoon onderwijs (nog) niet mogelijk is, blijft de leerling ingeschreven in het buitengewoon onderwijs.

Het behalen van een getuigschrift basisonderwijs in het buitengewoon lager onderwijs is niet uitgesloten. De klassenraad beslist autonoom op grond van alle beschikbare informatie of de leerling in voldoende mate de leerplandoelen van het gewoon basisonderwijs bereikt heeft. Ze kijkt bij de toekenning van het getuigschrift basisonderwijs naar het totaalbeeld van de leerling.

Bij de overstap van het buitengewoon lager onderwijs naar het (buiten)gewoon secundair onderwijs, vervalt het IAC-verslag. Het CLB stelt indien nodig een nieuw IAC-verslag, een OV4-verslag of een GC-verslag op.

Meer informatie vind je op de PRO.-pagina [Toekennen van het getuigschrift basisonderwijs](#).

---

6 Instrumenten/bronnen

Katholiek Onderwijs Vlaanderen

- [Handelingsplanmatig werken](#)
- Communities of practice: [Verbindend samenwerken om inclusief onderwijs te realiseren](#)

Potential

- Het [professionaliseringstraject voor schoolteams](#) biedt concrete informatie en werkvormen om met je team na te denken en te groeien in het omgaan met diversiteit en het realiseren van meer inclusief onderwijs. Wil je hier als school een traject rond lopen, kan je terecht bij de pedagogisch begeleiders zorg & kansen van de [Dienst Lerenden](#).
- Een reeks [vragen](#) helpt je om snel en gericht aan de slag te gaan en een beetje wegwijs te worden in de 'veelheid' van potential. Laat je niet overdonderen, maak keuzes en begin klein.
- Er is heel wat [videomateriaal](#) beschikbaar om mee aan de slag te gaan.

Andere

- Mortier, K. 2010. [Het creëren van ondersteuning voor kinderen met een beperking in klassen van het regulier onderwijs: van expertmodel naar een partnerschapsmodel](#). U-Gent.
- Omzendbrief [Leersteun in het basis- en secundair onderwijs - NO/2023/01](#).

